

2014:10 • 19. september 2014

Landsframleiðslan 2013 – endurskoðun

Gross Domestic Product 2013 – revision

Samantekt Landsframleiðsla jókst að raungildi um 3,5% á árinu 2013. Hagvöxtur hefur ekki verið meiri frá árinu 2007 og hefur landsframleiðsla ekki verið hærrí að raungildi frá árinu 2008. Utanríkisverslun dregur hagvöxtinn áfram því þjóðarútgjöld á árinu 2013 drógust lítillega saman eða um 0,3%.

Einkaneysla og samneysla jukust hvor um sig um 0,8% en fjárfesting dróst saman um 2,2%. Útflutningur jókst um 6,9% og á sama tíma jókst innflutningur um 0,4% þannig að verulegur afgangur varð af vöru- og þjónustuviðskiptum á liðnu ári, eða 156 milljarðar króna.

Samdrátt í fjárfestingu á síðasta ári, um 2,2%, má að miklu leyti rekja til minni innflutnings skipa og flugvéla sem kemur með beinum hætti fram í fjárfestingu ársins en jafnframt til frádráttar sem innflutningur og hefur því lítil sem engin áhrif á landsframleiðslu ársins. Að frádröginni fjárfestingu í skipum og flugvélum jókst atvinnuvegafjárfesting á síðasta ári um 2,7% og fjárfesting alls um 5,8%.

Halli á launa- og fjáreignatekjum frá útlöndum minnkaði verulega á síðasta ári samkvæmt tölum Seðlabankans. Það ásamt afgangi af vöru- og þjónustuviðskiptum leiddi til jákvæðs viðskiptajafnaðar í fyrsta sinn frá árinu 2002. Hann nam rúmum 121 milljarði króna, 6,5% af landsframleiðslu á árinu 2013 og hefur afgangurinn sem hlutfall af landsframleiðslu aldrei verið meiri. Árið 2012 var hann neikvæður um rúma 60 milljarða eða 3,4% af landsframleiðslu.

Viðskiptakjör versnuðu um 1,1% á árinu 2013 en hinn mikli viðsnúningur á viðskiptajöfnuði milli ára varð til þess að þjóðartekjur jukust mun meira en sem nam vexti landsframleiðslu eða um 11,2%. Árið 2012 jukust þjóðartekjur um 2,7%.

Fimmta árið í röð er afgangur af viðskiptum Íslands við útlönd. Afgangur vöru- og þjónustuviðskipta nam 8,3% af landsframleiðslu á liðnu ári og 6,3% á árinu 2012. Á árunum 1998–2008 var halli á þessum viðskiptum að árinu 2002 undanskildu og framlagið til landsframleiðslu því neikvætt þau ár.

Innleiðing nýs þjóðhagsreikningastaðals, ESA2010 og aðrar endurbætur sem gerðar eru á þjóðhagsreikningum, aftur til 1997, leiða til hækkunar á fjárhæð landsframleiðslu. Meðalhækkun á ári á tímabilinu er 3,6% en árið 2012 var viðbótin 4,4%. Áhrifin á hagvöxt eru mun minni eða að meðaltali 0,3% á ári. Árið 2012 dróst hagvöxtur saman um 0,3%.

Hagvöxtur 3,5% á árinu 2013,
1,1% árið 2012

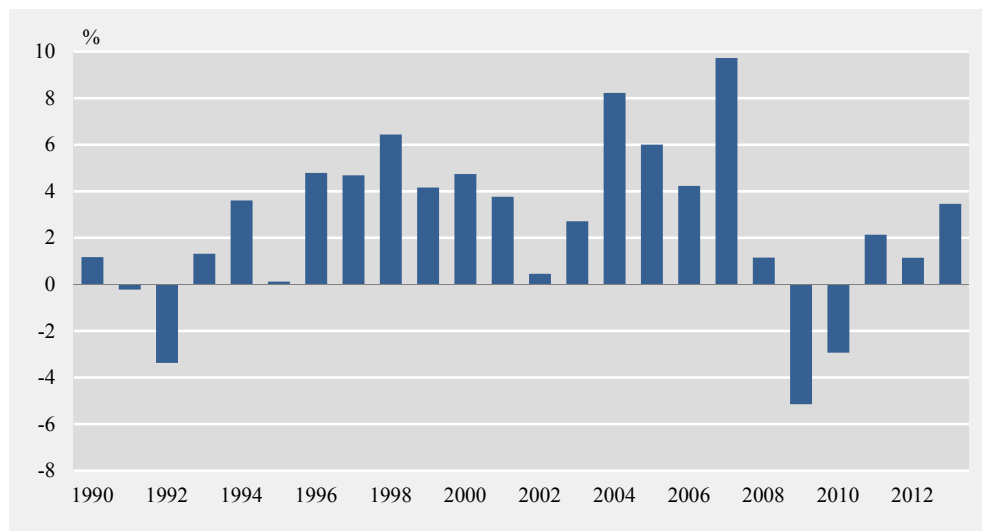
Hagstofan birtir nú niðurstöður fyrir þjóðhagsreikninga samkvæmt nýjum þjóðhagsreikningastaðli, ESA2010 og nær endurskoðunin aftur til ársins 1997. Niðurstöðum árána 1997–2012 hefur einnig verið breytt frá fyrri tölum eins og m.a. var kynnt með frétt 27. ágúst síðastliðinn. Endurskoðunin er gerð til að innleiða nýja staðalinn en einnig vegna annarra endurbóta á gagnasöfnum og breytingum á aðferðafræði.

Landsframleiðsla ársins 2013 er talin hafa numið 1.873 milljörðum króna en það er 99 milljörðum eða 5,6% hærri fjárhæð en árið áður. Að teknu tilliti til verðbreytinga jókst landsframleiðslan að raungildi um 3,5% samanborið við 1,1% vöxt árið áður. Landsframleiðsla á liðnu ári hefur ekki verið hærri að raungildi frá árinu 2008.

Að teknu tilliti til mannfjöldaaukningar, sem nam 0,7%, jókst landsframleiðsla á mann að raungildi um 2,7% árið 2013 en hafði árið áður vaxið um 0,8%.

Mynd 1. Vöxtur landsframleiðslu

Figure 1. GDP growth rate

Skýring Note: Bráðabirgðatölur fyrir árin 2012 og 2013. Preliminary data 2012 and 2013.

Einkaneysla jókst um 0,8%

Einkaneysla jókst um 0,8% á árinu 2013 sem er minni vöxtur en síðustu ár en árið 2012 jókst hún um 2,0% og um 2,5% árið 2011. Á árunum 2008 til 2010 dróst einkaneyslan saman um 16,3% að raungildi, mest árið 2009, 9,9%.

Á árinu 2013 var einkaneysla 65% meiri að raungildi en hún var á árinu 1990 en á sama tíma hefur landsframleiðsla vaxið um 86% og mannfjöldinn um 26%. Einkaneysla á mann hefur því aukist um 31% en landsframleiðsla um 47%.

Einkaneysla 53%
af landsframleiðslu

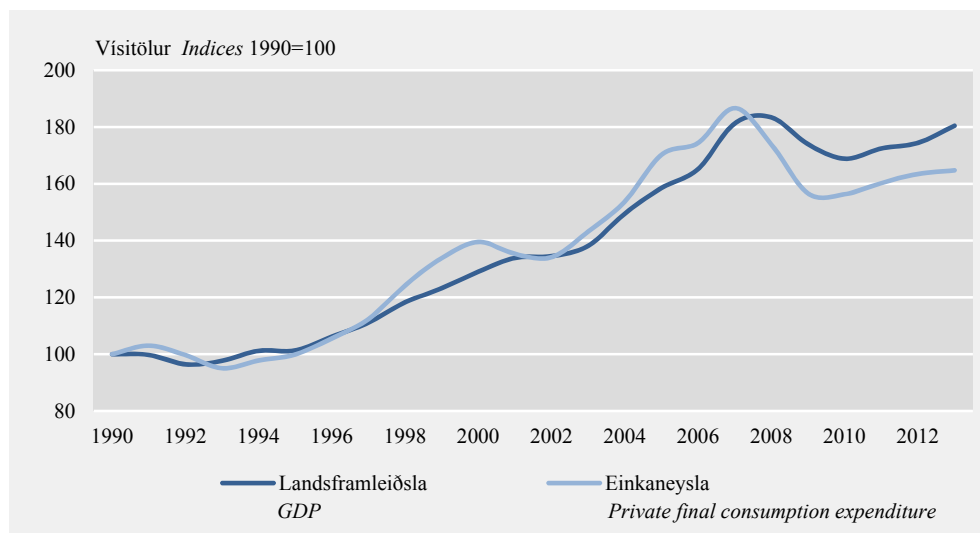
Árið 2013 reyndist hlutfall einkaneyslu af landsframleiðslu vera 52,7% sem er svipað og árið 2012 en það fór lægst í 51% árið 2010. Í sögulegu samhengi er þetta hlutfall mjög lágt, en það var á bilinu 55–61% fram til ársins 2007.

Einkaneysla er flokkuð í 12 aðalflokka samkvæmt alþjóðlegu flokkunarkerfi (COICOP – Classification of Individual Consumption by Purpose). Í töflu 9 er samsetning einkaneyslu sýnd eftir útgjaldaflokkum undanfarin fjögur ár og árin 1990 og 1995. Hluttur matar, drykkjarvöru og tóbaks í útgjöldum heimilanna hefur dregist saman, var tæp 24% á árinu 1990, var kominn niður í 15% árin 2005–2007

en hefur undanfarin fimm ár verið kringum 19%. Þá hefur vægi fatnaðar dregist saman um 50% frá árinu 1990 en á móti kemur að vægi húsnæðiskostnaðar hefur aukist um 26%, samgangna um 31% og vægi útgjalda Íslendinga erlendis hefur aukist um 39%.

Mynd 2. Magnvísitala einkaneyslu og landsframleiðslu

Figure 2. Private final consumption and GDP, volume indices

Skýring Note: Bráðabirgðatölur fyrir árin 2012 og 2013. Preliminary data 2012 and 2013.

Samneysla
jókst um 0,8%

Samneysla jókst um 0,8% á liðnu ári og er það viðsnúningur frá árinu 2012 er hún dróst saman um 1,2%. Árið 2011 jókst hún lítillega en dróst saman árin 2009 og 2010. Sá samdráttur kom í kjölfar mikils vaxtar á árunum 2005–2008, 3,5%–4,7% á ári.

Samneysla var 24,3% af landsframleiðslu á liðnu ári sem er svipað og árið áður þegar það var 24,4%. Síðan árið 2000 hefur þetta hlutfall verið á bilinu 22,4–24,9%, en hafði aldrei farið yfir 22% fram að þeim tíma. Endurskoðað uppgjör fjármála hins opinbera fyrir árið 2013, með ýtarlegum sundurliðunum, verður birt í Hagtíðindum, *Fjármál hins opinbera 2013 – endurskoðun*, 23. september næstkomandi.

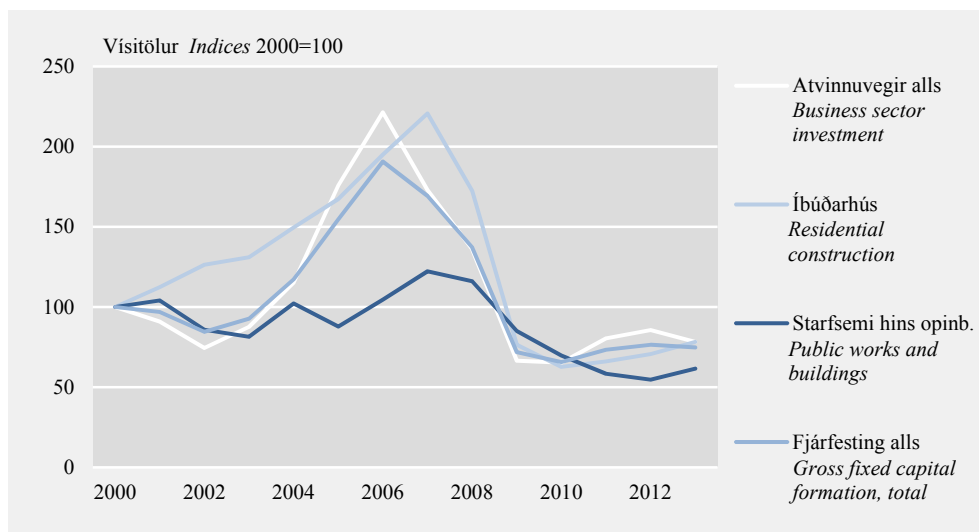
2,2% samdráttur í fjárfestingu

Fjárfesting dróst saman um 2,2% á síðasta ári en á árinu 2012 jókst hún um 4,3% og um 11,6% árið 2011. Á árunum 2007–2010 dróst hún mikið saman og nam samdrátturinn 8,6% árið 2010 og 47,7% árið 2009. Fjárfesting sem hlutfall af landsframleiðslu nam 15,1% á árinu 2013 og hefur þetta hlutfall verið í sögulegu lágmarki síðustu fimm árin. Sambærilegt hlutfall fyrir OECD-ríkin í heild hefur verið mun stöðugra, um eða rétt undir 20% undanfarinn aldarfjórðung.

Atvinnuvegafjárfesting dróst saman um 8,6% árið 2013 en á árinu 2012 jókst hún um 6,4% og um 23,3% árið 2011 eftir mikinn samdrátt á árunum 2007–2010. Fjárfesting í íbúðarhúsnæði jókst um 10,8% í fyrra, samanborið við 6,9% aukningu árið 2012 og 5,4% aukningu árið 2011. Fjárfesting hins opinbera jókst um 12,5% á liðnu ári og er það viðsnúningur eftir fimm ára samdrátt. Að raungildi hefur heildarfjárfesting síðustu fimm ár verið svipuð og árið 1997.

Mynd 3. Magnvísitala fjárfestingar og helstu undirliða

Figure 3. Gross fixed capital formation, volume indices by main components

Skýring Note: Bráðabirgðatölur fyrir árin 2012 og 2013. Preliminary data 2012 and 2013.

Inn- og útflutningur skipa og flugvéla kemur með beinum hætti fram í fjárfestingu ársins en jafnframt til frádráttar sem innflutningur og hefur því lítil sem engin áhrif á landsframleiðslu ársins. Að frádræginni fjárfestingu í skipum og flugvélum jókst atvinnuvegafjárfesting á síðasta ári um 2,7% og fjárfesting alls um 5,8%.

Þjóðarútgjöld drógust saman um 0,3%

Þjóðarútgjöld, sem eru samtala neyslu og fjárfestingar, drógust saman um 0,3% að raungildi á liðnu ári. Árið 2012 jukust þau um 1,4% og um 3,6% á árinu 2011.

Afgangur af vöru- og þjónustuviðskiptum

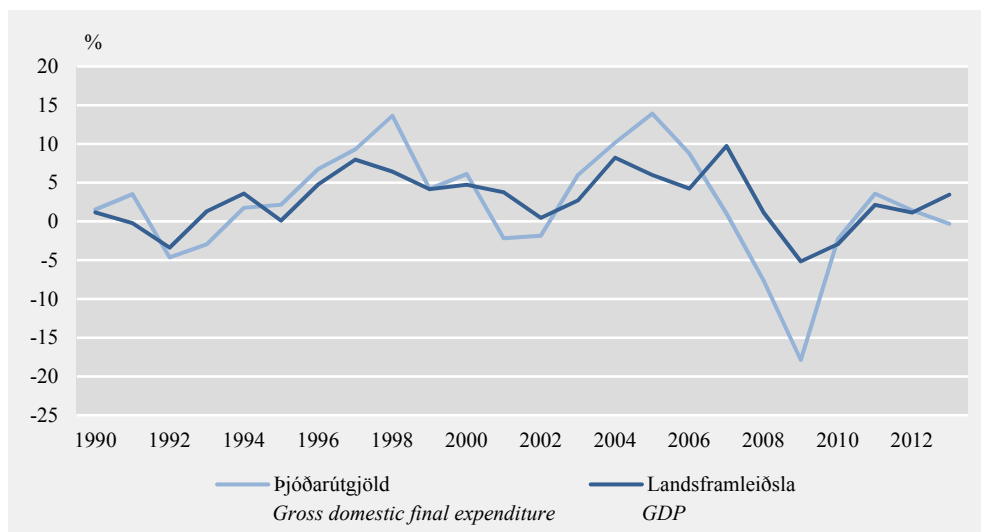
Vöruútflutningur jókst um 3,7% á árinu 2013 og útflutningur á þjónustu jókst um 11,3% en í heildina jókst útflutningur um 6,9%. Á sama tíma dróst innflutningur á vöru saman um 0,3% en á þjónustu jókst hann um 1,5%. Í heild jókst innflutningur um 0,4%. Áfram varð því verulegur afgangur af vöru- og þjónustuviðskiptum á árinu 2013, eða 156 milljarðar króna, samanborið við 111 milljarða króna árið áður.

Undanfarin fimm ár hefur útflutningur vöru og þjónustu verið afar mikill, mældur sem hlutfall af landsframleiðslu. Útflutningur hefur verið vel yfir 50% síðan árið 2010 og var 55,7% árið 2013. Þetta eru hærri hlutföll en sést hafa frá því að gerð þjóðhagsreikninga hófst á Íslandi árið 1945. Þetta má rekja til verulegrar fjölgunar ferðamanna til Íslands og góðra aflabragða og hagstæðs verðs á íslenskum sjávarafurðum á mörkuðum erlendis síðustu ár.

Hlutfall innflutnings hefur einnig verið hátt síðustu þrjú ár, eða 47–50%, sem er afar hátt í sögulegu samhengi. Hátt hlutfall útflutnings og innflutnings má að hluta rekja þetta til lækkunar á gengi krónunnar frá árinu 2008.

Mynd 4. Magnbreyting þjóðarútgjalda og landsframleiðslu

Figure 4. GDP and Domestic final expenditure, annual growth rate

Skýring Note: Bráðabirgðatölur fyrir árin 2012 og 2013. Preliminary data 2012 and 2013.

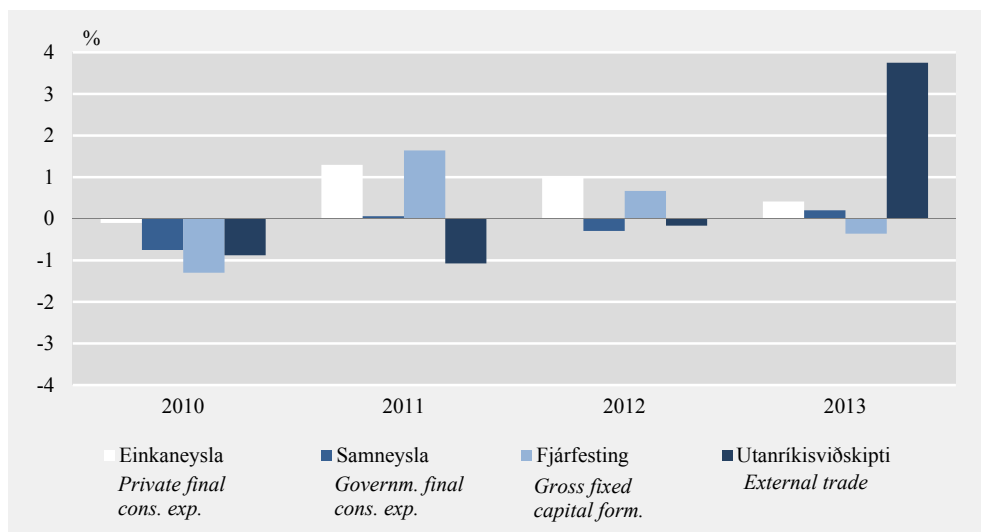
Mun meiri vöxtur landsframleiðslu en þjóðarútgjalda

Meiri aukning útflutnings en innflutnings að raungildi olli því að landsframleiðsla jókst mun meira en sem nam vexti þjóðarútgjalda, eða 3,5% samanborið við 0,3% samdrátt þjóðarútgjalda. Árið 2012 jukust þjóðarútgjöldin um 1,4% en landsframleiðslan um 1,1%. Á árinu 2011 jukust þjóðarútgjöld um 3,6% en landsframleiðsla um 2,1%.

Undanfarin fimm ár hefur landsframleiðsla að raungildi dregist mun minna saman en þjóðarútgjöld, um 1,6% á móti 15,9% samdrætti þjóðarútgjalda en mest áhrif verða á árinu 2009.

Mynd 5. Hlutdeild einstakra liða í hagvexti

Figure 5. Contribution to growth by expenditure items

Skýring Note: Bráðabirgðatölur fyrir árin 2012 og 2013. Preliminary data 2012 and 2013.

Meiri vöxtur þjóðartekna

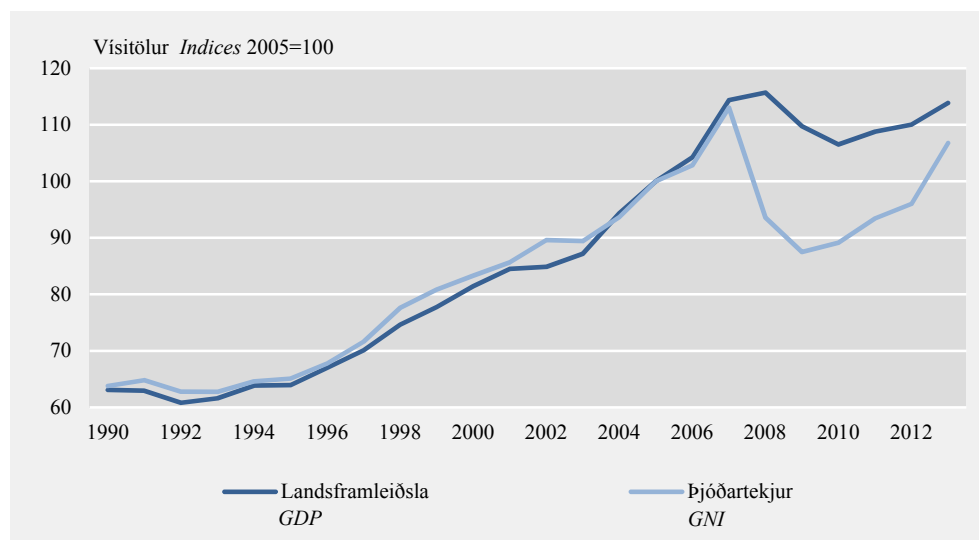
Við mat á afkomu þjóðarbúsins eru þjóðartekjur ekki síður áhugaverð stærð en landsframleiðsla, en þar er tekið tillit til breytinga á viðskiptakjörum þjóðarbúsins gagnvart útlöndum og til launa- og fjáreignatekna til og frá útlöndum (að stærstum

hluta vaxta- og arðgreiðslur). Viðskiptakjör versnuðu nokkuð á árinu 2013 eða sem nam 1,1% af landsframleiðslu fyrra árs og er það þriðja árið í röð sem þau versna, en árið 2012 versnuðu þau um 1,8% og um 1,4% árið 2011. Þau bötnuðu aftur á móti verulega á árinu 2010, um 2,3%. Verð á útfluttum vörum og þjónustu lækkaði á árinu 2013 um 3,0% í íslenskum krónum en verð á innfluttum vörum og þjónustu lækkaði um 1,2%. Á sama tíma lækkaði meðalverð á erlendum gjaldeyri um 1,4%, þ.e. krónan styrktist.

Halli á launa- og fjáreignatekjum frá útlöndum minnkaði um 137 milljarða króna á síðasta ári sem gerði gott betur en að vega upp versnandi viðskiptakjör. Þjóðartekjur jukust mun meira en sem nam vexti landsframleiðslu eða um 11,2% samanborið við 3,5% vöxt landsframleiðslu. Hallinn minnkaði einnig á árinu 2012 og þrátt fyrir óhagstæða þróun viðskiptakjara jukust þjóðartekjur einnig meira en sem nam vexti landsframleiðslu, 2,7% á móti 1,1%. Þjóðartekjur á liðnu ári námu svipaðri fjárhæð að raungildi og þjóðartekjur ársins 2006.

Mynd 6. Magnvísitala landsframleiðslu og þjóðartekna

Figure 6. GDP and GNI, volume indices

Skýring Note: Bráðabirgðatölur fyrir árin 2012 og 2013. Preliminary data 2012 and 2013.

Minnkandi halli á launa- og fjáreignatekjum frá útlöndum ásamt góðum afgangi af vöru- og þjónustuviðskiptum leiddi til jákvæðs viðskiptajafnaðar (án rekstrarframlaga) í fyrsta sinn frá árinu 2002. Hann nam rúmum 121 milljarði króna, 6,5% af landsframleiðslu og hefur afgangurinn aldrei verið meiri frá því gerð þjóðhagsreikninga hófst á Íslandi árið 1945. Árið 2012 var halli sem nam rúmum 60 milljörðum króna, 3,4% af landsframleiðslu. Frá árinu 1980 hefur aðeins 6 sinnum verið afgangur.

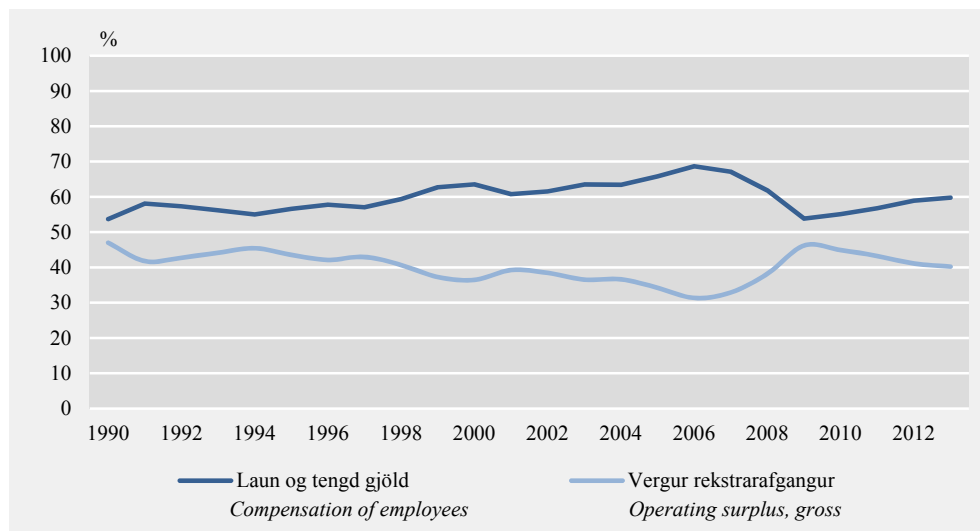
Hlutur einstakra atvinnugreina í landsframleiðslu

Hér að ofan er landsframleiðsla metin út frá ráðstöfunarhlið, með því að meta útgjöld þjóðarbúsins, þ.e. neyslu og fjárfestingu að teknu tilliti til viðskipta við útlönd. Framleiðslu er einnig unnt að meta með beinum hætti í einstökum atvinnugreinum. Í töflu 13 eru sýndar niðurstöður slíks mats fyrir tímabilið 2009–2013 en þar kemur fram hlutur einstakra atvinnugreina í landsframleiðslu. Í töflu 12 eru sýndar magnvísitölur framleiðslunnar í sömu atvinnugreinaskiptingu.

Tölur þessar eru byggðar á framleiðsluuppgjöri þjóðhagsreikninga fram til ársins 2012 og áætlun fyrir árið 2013.

Mynd 7. Hlutfall launa og rekstrarafgangs af landsframleiðslu (tekjuvirði)

Figure 7. The share of labour and capital in GDP (factor cost)

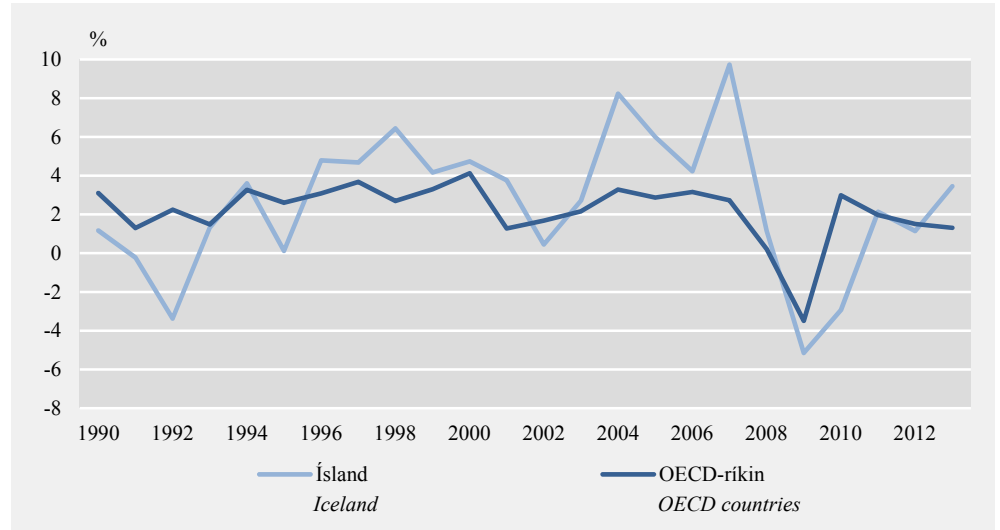
Skýring Note: Bráðabirgðatölur fyrir árið 2013. Preliminary data for year 2013.

Hlutur vinnuafis og fjármagns

Framleiðslu í skilningi þjóðhagsreikninga má líta á sem samtölu þess sem launþegar bera úr bótum annars vegar og fjármagn og einyrkjar hins vegar. Á árinu 2013 er talið að í hlut launþega hafi komið um 59,8% af því sem til skipta var en fjármagnið og einyrkjar hafi borið úr bótum um 40,2%. Launahlutfall á árinu 2013 var svo til óbreytt frá árinu 2012, þegar það var 58,9%. Hlutfallið nú er svipað og árið 1998 en var tæplega 70% á árunum 2006–2007. Launafjárhæð á árinu 2013 er áætluð með hliðsjón af tiltækum gögnum um launabreytingar milli 2012 og 2013 en launafjárhæðir fyrri ára eru fengnar úr framleiðsluuppgjöri þjóðhagsreikninga fram til 2012.

Mynd 8. Hagvöxtur á Íslandi og í OECD-ríkjunum

Figure 8. GDP annual growth rate in Iceland and OECD

Skýringar Notes: Bráðabirgðatölur fyrir árin 2012 og 2013. Tölur fyrir OECD gætu breyst þegar ríkin hafa birt niðurstöður skv. nýjum staðli. Preliminary data 2012 and 2013. Figures for OECD might be subject to revision when the European member countries have implemented ESA2010.

Hagvöxtur í OECD-ríkjum árið 2013

OECD hefur áætlað að á liðnu ári hafi landsframleiðsla í ríkjum OECD í heild aukist um 1,3%¹ sem er minni vöxtur en hér á landi. Á árinu 2012 jókst landsframleiðsla OECD-ríkjanna um 1,5% samanborið við 1,1% vöxt hér á landi.

Miklar sveiflur hafa einkennt hagþróun á Íslandi og framan af tíunda áratug síðustu aldar var hagvöxtur hér á landi mun minni en í OECD-ríkjum í heild. Ef litið er yfir allt tímabilið 1990–2013 reyndist árlegur meðalvöxtur á Íslandi 2,6% en 2,1% í OECD-ríkjunum í heild.

Nýr þjóðhagsreikningastaðall, ESA2010 og aðrar endurbætur

Hagstofan birtir nú niðurstöður þjóðhagsreikninga samkvæmt nýjum staðli, ESA2010. Tímaraðir hafa verið endurskoðaðar aftur til 1997.

Nýr staðall þjóðhagsreikninga

ESA2010 er evrópsk útgáfa alþjóðlegs þjóðhagsreikningastaðals Sameinuðu þjóðanna, *System of National Accounts 2008* (SNA 2008). Í meginatriðum fylgir staðall Evrópusambandsins staðli Sameinuðu þjóðanna en er þó á ýmsan hátt ýtarlegri og setur nákvæmari vinnureglur til að tryggja betur samanburðarhæfni á niðurstöðum milli Evrópuríkja.

Nýjum staðli er fyrst og fremst ætlað að endurspegla breytingar sem orðið hafa á efnahagslífi og rekstri fyrirtækja síðustu ár. Nýi staðallinn er frábrugðinn þeim eldri hvað varðar umfang og aðferðafræði. Margar af breytingum sem verða tengjast fjármálareikningum (e. *Financial Accounts*) en þær hafa ekki áhrif á niðurstöður um landsframleiðslu. Helstu breytingar sem hafa áhrif á landsframleiðslu og framsetningu þjóðhagsreikningatalna hér á landi eru:

¹ Ekki hafa öll ríki OECD enn innleitt hina nýju staðla þjóðhagsreikninga, þannig að taka verður þennan samanburð með fyrirvara.

Rannsóknar- og þróunarkostnaður mun teljast til fjármunamyndunar en ekki aðfanga hjá fyrirtækjum með samsvarandi hækkun landsframleiðslu.

Breyting á eignarhaldi vöru sem flutt er milli landa til frekari vinnslu mun ráða því hvort varan telst með í utanríkisviðskiptum eða ekki (e. *goods sent for processing*).

Nýjar reglur eiga að gilda við skráningu á vöruviðskiptum milli landa þegar vara er seld en kemur aldrei til landsins sem keypti vöruna (e. *merchanted*).

Samhliða upptöku staðalsins hefur Hagstofan gert ýmsar aðrar endurbætur á þjóðhagsreikningunum. Meðal annars hefur mati á ólöglegri starfsemi verið bætt við og aðferðir við óbeint mælda fjármálaþjónustu hafa verið teknar til gagngerrar endurskoðunar. Mat á birgðabreytingum hefur verið endurskoðað aftur til ársins 2000. Meðal annars með samræmingu á meðhöndlun undirliða en einnig hefur gagnasöfnun verið bætt.

Hagstofan mun halda endurbótastarfi áfram og reiknar með að aftur verði gerðar breytingar á niðurstöðum í september 2015. Má þar nefna endurbætt mat á svartri starfsemi í framleiðsluuppgjöri, endurskoðun aðferða við notkun ársreikninga og bættu samræmingu milli niðurstaðna ráðstöfunar- og framleiðsluuppgjörs. Auk þessa hefur Hagstofan tekið yfir könnun á útgjöldum vegna rannsókna og þróunar hjá fyrirtækjum og stofnunum. Vonir standa til að unnt verði að nota niðurstöður úr nýrri könnun til að endurskoða og bæta mat á þætti rannsókna og þróunar í fjárfestingu.

Endurmat landsframleiðslu og hagvaxtar

Fjárhæð landsframleiðslunnar hækkar nokkuð við þær endurbætur sem gerðar hafa verið eða sem nemur um 2,7% til 5,8%. Mest áhrif á landsframleiðsluna hafa breytingar sem gerðar hafa verið á einkaneyslu og fjármunamyndun. Áhrif breytinganna á hagvöxt eru mun minni.

Tafla 1. Landsframleiðsla, sundurliðun breytinga Table 1. *Gross Domestic Product, changes*

Verðlag hvers árs, ma. kr. <i>Billion ISK at current prices</i>	1997	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Verg landsframleiðsla eldri <i>Gross Domestic Product Old</i>	526,3	1.308,5	1.497,9	1.535,9	1.628,3	1.699,4	1.786,2
Einkaneysla <i>Private final consumption</i>	4,1	20,1	47,5	36,5	33,8	33,7	29,1
Samneysla <i>Government final consumption</i>	-1,6	-2,4	-2,3	-0,3	1,9	2,7	0,6
Fjármunamyndun <i>Gross fixed capital formation</i>	11,8	28,8	33,3	33,7	34,6	35,7	39,4
Birgðabreytingar <i>Changes in inventories</i>	0,0	-0,7	-2,9	0,8	-2,1	-5,0	-6,4
Vöru- og þjónustujöfnuður <i>Balance of trade in goods and services</i>	-0,3	19,5	12,0	14,4	3,9	7,5	24,0
Verg landsframleiðsla ný <i>Gross Domestic Product new</i>	540,3	1.373,8	1.585,5	1.621,1	1.700,6	1.774,0	1.873,0
Breyting í % á ári <i>Change % per year</i>	2,7	5,0	5,8	5,5	4,4	4,4	4,9

Einkaneysla

Innleiðing ESA2010 hefur ekki áhrif á einkaneysluna og má því alfarið rekja breytingar hennar til endurbóta af öðrum ástæðum. Hlutfallslega eykst einkaneyslan á bilinu 1,3% til 6,2%, mest árið 2009. Mestu munar um aukin útgjöld vegna húsnæðis og breytinga vegna endurmats á óbeint mældri bankaþjónustu (FISIM). Aðferðir við mat á húsaleigu hafa verið endurbættar og eru nýjar gagnalindir teknar í notkun. Ólöglegri starfsemi er einnig bætt við einkaneysluna í samræmi við staðla. Útreikningur á tryggingum hefur verið endurbættur með nýjum og ýtarlegri gögnum um útgjöld heimila vegna þjónustu tryggingafélaga. Aukning einkaneyslnnar vegna þessara breytinga er á bilinu 3 til 17 milljarðar króna á fyrri hluta tímabilsins en verður meiri síðari hluta tímabilsins eða um 20 til 47,5 milljarðar.

Tafla 2. Einkaneysla, sundurliðun breytinga Table 2. *Household final consumption expenditure, changes*

Verðlag hvers árs, ma. kr. <i>Billion ISK at current prices</i>	1997	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Einkaneysla, eldri tölur <i>HFCE old</i>	305,8	751,6	764,1	790,9	844,8	912,9	957,4
Breytingar alls <i>Total changes</i>	4,1	20,1	47,5	36,5	33,8	33,7	29,1
1. Húsaleiga <i>Rents</i>	0,0	-3,6	14,3	11,5	10,9	10,7	9,7
2. Tryggingar <i>Insurances</i>	0,0	3,4	3,1	4,0	4,2	3,0	2,6
3. Ólögleg starfsemi <i>Illegal activities</i>	2,8	6,0	7,3	7,2	8,1	8,4	8,8
4. Óbeint mæld bankaþjónusta <i>FISIM</i>	1,3	13,6	21,5	12,1	8,7	9,4	8,2
5. Annað <i>Other changes</i>	0,0	0,8	1,4	1,7	1,9	2,1	-0,2
Einkaneysla, nýtt uppgjör <i>HFCE new</i>	309,9	771,7	811,6	827,4	878,7	946,6	986,5
Breyting í % á ári <i>Change % per year</i>	1,3	2,7	6,2	4,6	4,0	3,7	3,0

Samneysla Nokkrar breytingar verða á samneyslu miðað við niðurstöður sem áður hafa verið birtar. Endurskoðunin nær aftur til ársins 1998 og hefur það í för með sér að samneyslan dregst saman árin 1998–2010 en eykst árin 2011–2013. Helsta breytingin er að rannsóknar- og þróunarkostnaður er nú fjárfesting en var áður talinn með samneyslu. Árið 1998 voru 3,8 milljarðar króna færðir úr samneyslu yfir í fjárfestingu og um 10–11 milljarðar króna árin 2008–2013. Tæplega 70% er vegna launa en um 30% vegna kaupa á vöru og þjónustu. Þá voru niðurstöður fyrir óbeint mælda fjármálaþjónustu (FISIM) endurskoðaðar og eru áhrif þeirra breytinga mest á árunum 2010–2012. Auk þessa var endurgreiðsla á virðisaukaskatti til opinberra aðila (vegna kaupa á sérfræðiþjónustu, sorphreinsun o.fl.) leiðrétt og vex samneyslan sem henni nemur árin 1998–2013. Aðrar, minniháttar, breytingar á samneyslunni eru vegna bættra gagna.

Tafla 3. Samneysla, sundurliðun breytinga

Table 3. Government final expenditure, changes

Verðlag hvers árs, ma. kr. Billion ISK at current prices	1998	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Samneysla, eldri tölur <i>GFCE old</i>	130,5	316,8	396,9	398,6	413,5	430,4	455,1
Breytingar alls <i>Changes total</i>	-3,2	-2,4	-2,3	-0,3	1,9	2,7	0,6
1. R&D <i>R&D</i>	-3,8	-8,5	-9,8	-10,0	-10,6	-11,1	-11,7
2. Óbeint mæld fjármálaþjónusta <i>FISIM</i>	-0,9	1,3	1,9	4,6	6,7	6,4	3,3
3. Endurgreiðsla á virðisaukaskatti <i>VAT-refund</i>	1,5	4,8	5,5	5,2	5,4	5,9	6,2
4. Annað <i>Other</i>	0,1	0,0	0,0	0,0	0,4	1,5	2,8
Samneysla, nýtt uppgjör <i>GFCE new</i>	127,3	314,4	394,6	398,3	415,4	433,1	455,7
Breyting í % á ári <i>Change % per year</i>	-2,4	-0,8	-0,6	-0,1	0,5	0,6	0,1

Fjármunamyndun Samkvæmt ESA2010 teljast útgjöld til rannsókna og þróunar til fjármunamyndunar. Sú breyting á aðferðafræði verður til þess að fjármunamyndun eykst um 7,5% til 17,3% á ári, minnst árið 2005 og mest árið 2010. Auk þessa er fjárfesting í hugbúnaði leiðrétt út frá nýjum gögnum og mat á bústofni endurbætt og leiðir hvort tveggja til hækkunar. Aðrar leiðréttingar sem gerðar eru leiða ýmist til örlitillar hækkunar eða lækkunar á hverju ári.

Kostnaður hins opinbera við rannsóknir og þróun taldist áður með í samneyslu en færir nú í fjárfestingu. Útgjöld atvinnuveganna til þessara mála auka hins vegar landsframleiðsluna en þau eru nú skilgreind sem fjárfesting. Heildaráhrif þessara breytinga eru um 1,4% hækkun á fjárhæð landsframleiðslunnar. Stuðst var við könnun sem Rannís stóð að um útgjöld til rannsókna og þróunar árið 2011. Í nokkrum tilvikum voru niðurstöður þeirrar könnunar endurmetnar í samræmi við skilgreiningu þjóðhagsreikninga.

Aðrar veigaminni breytingar er endurskoðun á fjárfestingu í landbúnaði, að mestu vegna endurmat á bústofni. Endurskoðunin á landbúnaðarfjárfestingu leiðir til um 0,3–0,9% hækkunar á fjárfestingu á tímabilinu, mismikilli eftir árum.

Tafla 4. Fjármunamyndun, sundurliðun breytinga Table 4. *Gross fixed capital formation, changes*

Verðlag hvers árs, ma. kr. <i>Billion ISK at current prices</i>	1997	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Fjármunamyndun, eldri tölur <i>GFCF old</i>	103,5	373,0	207,0	194,8	229,1	247,8	243,3
Breyting alls <i>Change total</i>	11,8	28,9	33,4	33,7	34,6	35,7	39,4
1. R&D <i>R&D</i>	10,6	26,4	30,2	31,0	32,9	34,3	36,1
2. Landbúnaður <i>Agriculture</i>	0,7	1,3	1,9	1,8	1,8	1,9	2,2
3. Hugbúnaður <i>Software</i>	0,4	1,1	1,2	1,3	1,4	1,4	1,7
4. Annað <i>Other</i>	0,1	0,1	0,1	-0,4	-1,5	-1,9	-0,6
Fjármunamyndun, nýtt uppgjör <i>GFCF new</i>	115,3	401,9	240,4	228,5	263,7	283,5	282,7
Breyting í % á ári <i>Change % per year</i>	11,4	7,7	16,1	17,3	15,1	14,4	16,2

Utanríkisviðskipti

Breytingar verða á stöðlum fyrir utanríkisviðskipti í ESA2010. Tilflutningur verður milli vöru- og þjónustuviðskipta þar sem vöruútflutningur dregst saman en þjónustuútflutningur eykst. Endurskoðun á óbeint mældri fjármálaþjónustu til þess að meiri aukning varð á útflutningi en innflutningi flest árin sem hafði jákvæð áhrif á jöfnuðinn.

Tafla 5. Vöru- og þjónustujöfnuður, sundurliðun breytinga Table 5. *Balance of goods and services, changes*

Verðlag hvers árs, ma. kr. <i>Billion ISK at current prices</i>	1997	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Vöru- og þjónustujöfnuður, eldri <i>Balance of goods and services, old</i>	2,8	-139,6	129,2	155,1	136,3	103,9	132,0
Vöruskiptajöfnuður <i>Balance of trade in goods</i>	-2,5	-43,2	-34,6	-75,1	-60,2	-65,0	-61,2
FISIM jöfnuður <i>Balance of FISIM</i>	0,0	18,2	11,5	14,2	4,5	3,7	5,7
Þjónustujöfnuður án FISIM <i>Balance on services excl. FISIM</i>	2,2	44,4	35,1	75,3	59,7	68,8	79,5
Vöru- og þjónustujöfnuður, nýr <i>Balance of goods and services new</i>	2,5	-120,1	141,2	169,5	140,2	111,5	156,0

Áhrif á hagvöxt

Breytingarnar nú hafa fremur lítil áhrif á hagvöxt flest árin. Undantekning frá því er árið 2007 en nú mælist hagvöxtur það ár 9,7% í stað 6% áður. Helstu ástæður þessa eru mikil stækkun fjármálakerfisins en endurskoðun óbeint mældu fjármálaþjónustunnar leiddi til mikillar aukningar á útflutningi þeirrar þjónustu.

Tafla 6. Endurskoðun á hagvexti milli ára*Table 6. Revision of economic growth*

Ár <i>Year</i>	Hagvöxtur skv. birtingu í mars 2014 <i>Economic growth published in March 2014</i>	Hagvöxtur nú <i>Economic growth now</i>	Breyting <i>Change</i>
1998	6,3	6,4	0,1
1999	4,1	4,2	0,1
2000	4,3	4,7	0,4
2001	3,9	3,8	-0,2
2002	0,1	0,5	0,3
2003	2,4	2,7	0,3
2004	7,8	8,2	0,4
2005	7,2	6,0	-1,2
2006	4,7	4,2	-0,5
2007	6,0	9,7	3,7
2008	1,2	1,1	0,0
2009	-6,6	-5,1	1,4
2010	-4,1	-2,9	1,2
2011	2,7	2,1	-0,5
2012	1,5	1,1	-0,3
2013	3,3	3,5	0,2

Ýtarlegra talnaefni á netinu

Auk þess talnaefnis, sem hér birtist í Hagtíðindum, er vísað til ýtarlegs talnaefnis á vef Hagstofunnar. Þar er að finna langar tímaráðir um flesta þætti þjóðhagsreikninga.

Endurbætur á óbeint mældri fjármálaþjónustu

Þjónusta fjármálafyrirtækja má skipta í tvennt. Annars vegar er um að ræða beinar þjónustutekjur eins og lántökukostnað og aðrar þóknanir sem metnar eru með beinum hætti líkt og í annarri starfsemi. Hins vegar er um að ræða þá þjónustu sem fjármálafyrirtæki veita í formi miðlunar fjármagns¹. Sú þjónusta er óaðgreind frá þeim vaxtatekjum og gjöldum sem fram koma í reikningum fjármálafyrirtækja og þarf því að meta með óbeinum hætti.

Skilgreining

Þessi þjónusta (hér eftir nefnd FISIM) er mæld samkvæmt þjóðhagsreikningastaðli ESA2010 og er munur útlána- og innlánsvaxta margfaldaður með tilheyrandi lána- stofni. Þannig er gert ráð fyrir að innlánsvextir lýsi fjármögnunarkostnaði fjármálafyrirtækja sem umbreyta innlánnum í útlán með tilheyrandi hærri vöxtum. Munurinn á vöxtunum eru taldir lýsa þeirri áhættu sem fjármálafyrirtækin innbyrða við umbreytinguna.

Viðmiðunarvextir

Reiknaðir eru sérstakir viðmiðunarvextir sem þjóna því hlutverki að skipta vaxtamuninum milli kaupa á útlánaþjónustu og innlánsþjónustu. Vextirnir eru vegnir meðalvextir útlána og innlána milli innlánsstofnana (geiri S.122) og annarra fjármálafyrirtækja (S.125 og S.125x) þar sem þau eru skilgreindir FISIM framleiðendur. Vextir í viðskiptum þeirra á milli eru taldir endurspeglar áhættuleysi.² Í þeim tilfellum sem vöntun er á upplýsingum til að reikna út viðmiðunarvexti samkvæmt þessari aðferð er algengt að nota millibankavexti.

¹ Með miðlun fjármagns er átt við þegar fjármálafyrirtæki umbreytir innlánnum í útlán.

² Í kjölfar fjármálahrunsins síðla árs 2008 má vissulega færa rök fyrir því að fjármálafyrirtæki séu ekki áhættulausir lántakendur, og því endurspeglar millibankavextir ekki áhættuleysi.

Líkt og fjallað er ýtarlega um í [marshefti Hagtíðinda frá árinu 2006](#) hefur Hagstofan gert ýmsar tilraunir til að reikna viðmiðunarvexti í samræmi við aðferðafræði ESA. Samkvæmt þeirri aðferð mynda REIBOR og REIBID viðmiðunarvexti, en þá verður niðurstaðan ítrekað sú að FISIM verður neikvætt, bæði fyrir útlán og innlán. Fyrir verðtryggð útlán yrði FISIM neikvætt í 146 mánuði af 192 mánuðum árin 1998 til 2013. Erfitt er að færa rök fyrir neikvæðu verðmæti kaupa á þjónustu, sér í lagi þar sem virði verðtryggðra útlána er að jafnaði um 46% af heildarútlánnum fjármálafyrirtækja.

Hagstofan hefur tekið þá ákvörðun að reikna viðmiðunarvexti sem vegið meðaltal út- og innlánavaxta fyrir hverja lánategund. Sú niðurstaða byggist á rannsóknum þar sem gerðar hafa verið ítrekaðar tilraunir til að lágmarka neikvætt FISIM.

Viðmiðunarvextir eru:

$$rr_{m,t,i,g} = \sum_g w_{m,t,i,g} \times r_{m,t,i,g}$$

þar sem,

$r_{(\cdot)}$: út- eða innlásvextir.

m : númer mánaðar innan ársfjórðungs eða árs; 1,...,4 eða 1,...,12.

t : tegund láns; verðtryggð, óverðtryggð, gengistryggð eða erlendum gjaldmiðlum. Þá jafnframt hvort um innlán eða útlán er að ræða.

i : innri eða ytri viðmiðunarvextir. Fer eftir því hvort þjónustan er við útlönd (ytri) eða milli innlendra aðila (innri).

g : geiri hagkerfisins; atvinnufyrirtæki (S.11), fjármálafyrirtæki (S.12, fyrir utan S.122 og S.125), ríkissjóður (S.1311), sveitarfélög (S.1313), heimili (S.14) og útlönd (S.2).

Vægi vaxta hvers lánastofns í hverjum mánuði (m) er reiknað:

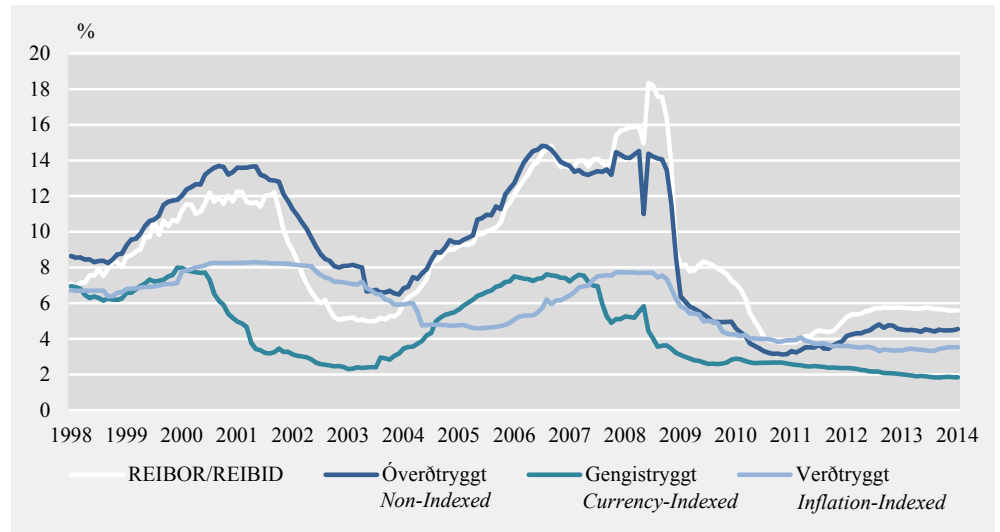
$$w_{m,t,i,g} = \frac{s_{m,t,i,g}}{\sum_g s_{m,t,i,g}}$$

þar sem $s_{m,t,i,g}$ er bókfært virði hvers lánastokks á hverjum tíma. Sjá má að því stærrí sem stofninn er því meira vægi hefur hann í útreikningi viðmiðunarvaxta og því nær verða vextir þess stokks viðmiðunarvöxtunum. Með öðrum orðum eftir því sem stofninn er stærrí því minni verður vaxtamunurinn fyrir hann.

Eftirfarandi mynd sýnir útreiknaða viðmiðunarvexti samanborið við millibankavexti. Óverðtryggðir viðmiðunarvextir og millibankavextir fylgjast nokkuð að. Aftur á móti eru millibankavextir í flestum tilfellum nokkuð fjarri verðtryggðum og gengistryggðum viðmiðunarvöxtum.

Mynd 9. Samanburður innri viðmiðunarvaxta við millibankavexti

Figure 9. Internal reference rates compared to interbank rates

Heimild Source: Seðlabanki Íslands og Hagstofa Íslands. Central bank of Iceland and Statistics Iceland.

FISIM við útlönd

Nú liggja fyrir ýtarlegri gögn frá Seðlabanka Íslands en áður, sem hafa verið nýtt til að endurmeta stofna og vexti út- og innlána hvers geira. Leiða þessar betrubætur til viðbótar við nýja aðferðafræði við útreikning á viðmiðunarvöxtum til breytinga í FISIM frá áður birtum niðurstöðum.

Við fjármálahrunið reyndist mikil óvissa um stöðu fjármálafyrirtækja og fyrir vikið þurfti Hagstofan að áætla umtalsverðan hluta talna fyrir FISIM — þar með talið í viðskiptajöfnuði. Þar sem bætt gögn eru nú til staðar hefur Hagstofan uppfært mat sitt á FISIM í viðskiptajöfnuði sem veldur því að hvor tveggja inn- og útflutningur aukast. Stafar þetta meðal annars af því að tiltækar eru betur skilgreindar upplýsingar um lánastarfsemi erlendra útibúa íslenskra fjármálafyrirtækja.

Staðvirðing

Við staðvirðingu er í meginatriðum fylgt sömu aðferð og kynnt var í mars árið 2006. Sú breyting verður þó að hver lánategund fær nú eigin staðvirðingarvísitölu. Verðtryggt og óverðtryggt út- og innlán í íslenskum krónum eru staðvirt með eigin meðalvöxtum og vísitölu neysluverðs. Gengistryggt inn- og útlán, og út- og innlán í erlendum gjaldmiðlum eru staðvirt með eigin meðalvöxtum, gengisvísitölu Seðlabankans og vísitölu neysluverðs fyrir öll ríki OECD.

Hlutfall af Landsframleiðslu

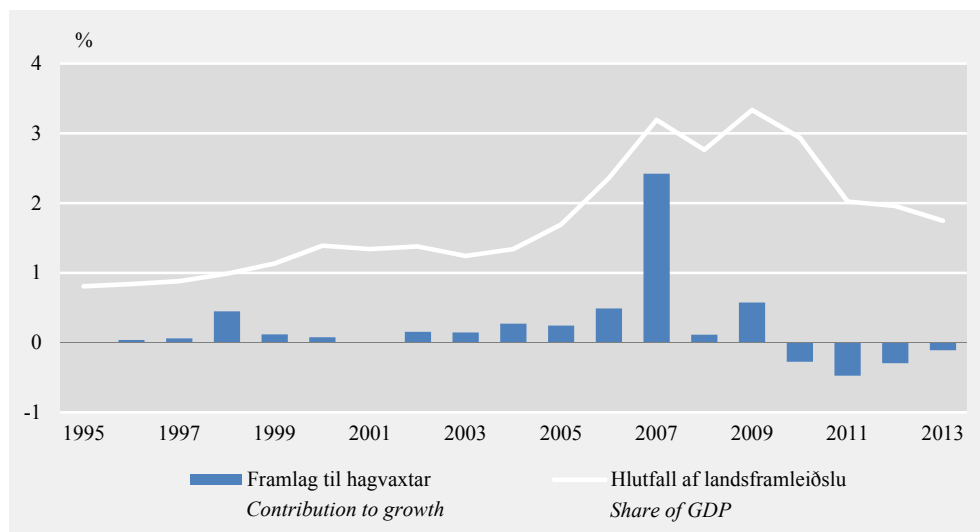
Niðurstöður sýna að litlar breytingar eru frá fyrri niðurstöðum á hlutfalli FISIM af vergri landsframleiðslu árin 1995 til 2005 og er það um 1%. Umtalsverðar breytingar verða á hlutfallinu árin 2006 til 2012 þar sem það stendur hæst í rúmlega 3% árið 2009. Stafar þessi mikla hækkun af vexti á lánastofnum, líkt og kemur fram í [fjármálareikningum Hagstofunnar](#), og má þar sérstaklega nefna 770 milljarða króna (450%) ársaukningu á meðalinnlánsstofni í erlendum gjaldeyri árið 2007.¹ Telst sú aukning til útflutnings á FISIM.

Miðgildi á hlut FISIM í hagvexti er óbreytt frá áður birtum tölum eða 0,1%. Mikil breyting verður árið 2007 þar sem áhrifin eru rúmlega 2%.

¹ Áréttað skal að innlán sem dótturfélög fjármálafyrirtækja þjónusta eru ekki meðtalin.

Mynd 10. Hlutfall FISIM af landsframleiðslu og framlag til hagvaxtar

Figure 10. FISIM as share of GDP and contribution to GDP growth

English summary

3.5% growth in GDP in 2013
and 1.1% in 2012

The revised annual national accounts for 2013 show a 3.5% increase in Gross Domestic Product (GDP) in real terms. In 2012, GDP increased by 1.1% and by 2.7% in 2011. The economic growth in 2013 is mainly driven by a large surplus in the balance of trade while the domestic final expenditure decreased slightly or by 0.3%.

Household and government final consumption increased by 0.8% respectively while gross fixed capital formation decreased by 2.2%. At the same time, exports grew by 6.9% and imports by 0.4%. This resulted in a 156 billion ISK surplus in the balance of trade in goods and services in 2013 compared to 111 billion ISK surplus in 2012.

The decrease in gross fixed capital formation is mostly due to less imports of ships and aircraft, that only have a marginal impact on GDP. Excluding ships and aircraft, gross fixed capital formation increased by 5.8% in 2013.

11.2% increase in GNI in 2013,
2.7% increase in 2012

The increased surplus in the balance of trade in 2013 and much lower deficit in primary income from abroad according to figures from the Central bank of Iceland resulted in a large current account surplus, 121 billion ISK or 6.5% of GDP, compared to current account deficit of 60 billion ISK or 3.4% of GDP in 2012. This is the highest surplus recorded since the compilation of national accounts started in Iceland in 1945 and only in six cases since 1980 has this balance actually been positive.

During 2013 the terms of trade deteriorated by 1.1% of GDP of the previous year having a similar impact on Gross National Income (GNI). Despite this development the improvements in the current account balance led to 11.2% growth in GNI compared to a 2.7% growth in 2012.

Household final consumption
52.7% of GDP

In 2013 the share of household final consumption of GDP was 52.7%. Until 2008 this share used to be higher, in the range of 55–61%, but since then it has diminished considerably. Government final consumption amounted to 24.3% of GDP, almost the same as 2012, 24.4%. Preliminary figures for General govern-

ment finances for 2013 will be published in Statistical series on 23rd September 2014.

The share of gross fixed capital formation was 15.1% of GDP in 2013, experiencing a historically low share for the last five years. A comparable figure for the OECD total has been around 20% during the last quarter of a century. In real terms, gross fixed capital formation in 2013 was at the same level as in 1997.

*Implementation of ESA2010
and other major revisions*

The results published here are according to the new ESA standard. At present the revisions have been calculated backwards to 1997 and they raise the level of GDP by 3.6% per year on average. The level raise in year 2012 was 4.4%. With few exceptions the impact on the economic growth is marginal or 0.3% on average per year. In 2012 the impact on the economic growth was -0.3%.

The impact of the ESA2010 implementation is mainly due to R&D, raising the level of yearly GDP by 1.4% on average. Other revisions have also been made in some areas of the national accounts.

Improved methodology and source data in compilation of Financial Intermediation Services Indirectly (FISIM) has the largest effect. Improvements have also been made to household final consumption expenditure and government final consumption expenditure and to gross fixed capital formation.

*Improving the measurement of
FISIM*

Methodological changes are made to improve the estimation of Financial Intermediation Services Indirectly Measured (FISIM). Calculation of reference rates are changed and results based on new data available on stocks of deposits and loans across the border.

The reference rates are calculated as a weighted average of interest rates paid and received across sectors, conditional on type. The types are as follows, non-indexed, inflation-indexed, currency-linked and foreign currency.

The new data brings contribution to growth up to 2% in the year 2007 while the median for impact on growth is 0,1% over the years 1995 to 2013.

Tafla 7. Landsframleiðsla og þjóðartekjur 2008–2013 Table 7. *Gross Domestic Product and Gross National Income 2008–2013*

<i>Milljónir króna á verðlagi hvers árs</i>						
<i>Million krónur current prices</i>	2008	2009	2010	2011	2012 ¹	2013 ¹
1. Einkaneysla <i>Private final consumption</i>	814.863	811.628	827.397	878.688	946.571	986.500
2. Samneysla <i>Government final consumption</i>	364.567	394.597	398.341	415.417	433.120	455.735
3. Fjármunamyndun <i>Gross fixed capital formation</i>	393.252	240.382	228.455	263.693	283.456	282.749
4. Birgðabreytingar <i>Changes in inventories</i>	7.581	-2.282	-2.611	2.556	-627	-8.012
5. Þjóðarútgjöld alls <i>Gross domestic final expenditure</i>	1.580.264	1.444.325	1.451.582	1.560.354	1.662.521	1.716.971
6. Útflutningur alls <i>Exports of goods and services</i>	637.902	787.875	867.765	954.414	1.006.139	1.043.741
6.1 Vörur, fob <i>Goods, fob</i>	402.552	459.377	482.954	562.698	576.340	561.037
6.2 Þjónusta <i>Services</i>	235.350	328.497	384.810	391.716	429.800	482.704
7. Frádráttur: Innflutningur alls						
<i>Less: Imports of goods and services</i>	670.349	646.679	698.293	814.210	894.659	887.699
7.1 Vörur, fob <i>Goods, fob</i>	468.373	403.696	437.812	525.795	563.980	552.821
7.2 Þjónusta <i>Services</i>	201.976	242.983	260.481	288.415	330.679	334.878
8. Verg Landsframleiðsla <i>Gross Domestic Product</i>	1.547.817	1.585.520	1.621.053	1.700.558	1.774.001	1.873.013
9. Launa- og eignatekjur frá útlöndum, nettó						
<i>Primary incomes received from abroad, net</i>	-316.858	-290.035	-262.673	-215.732	-171.700	-34.578
10. Vergar þjóðartekjur <i>Gross National Income</i>	1.230.959	1.295.485	1.358.380	1.484.826	1.602.301	1.838.435
11. Viðskiptajöfnuður án rekstrarframlaga						
<i>Balance on current account</i>	-349.304	-148.839	-93.202	-75.528	-60.220	121.464
11.1 Vöruskiptajöfnuður fob/fob <i>Balance on goods</i>	-65.821	55.681	45.142	36.903	12.359	8.216
11.2 Þjónustujöfnuður fob/fob <i>Balance on services</i>	33.374	85.514	124.329	103.300	99.121	147.826
11.3 Launa- og eignatekjur frá útlöndum, nettó						
<i>Balance on primary income from abroad</i>	-316.858	-290.035	-262.673	-215.732	-171.700	-34.578

¹ Bráðabirgðatölur. *Preliminary figures.***Tafla 8. Raunbreyting landsframleiðslu og þjóðartekna 2008–2013**Table 8. *Volume changes in Gross Domestic Product and Gross National Income 2008–2013*

<i>Raunbreyting frá fyrra ári, %¹</i>						
<i>Volume changes on previous year, %¹</i>	2008	2009	2010	2011	2012 ²	2013 ²
1. Einkaneysla <i>Private final consumption</i>	-6,9	-9,9	-0,2	2,5	2,0	0,8
2. Samneysla <i>Government final consumption</i>	4,7	-1,7	-3,0	0,2	-1,2	0,8
3. Fjármunamyndun <i>Gross fixed capital formation</i>	-18,9	-47,7	-8,6	11,6	4,3	-2,2
5. Þjóðarútgjöld alls <i>Gross domestic final expenditure</i>	-7,6	-17,9	-2,3	3,6	1,4	-0,3
6. Útflutningur alls <i>Exports of goods and services</i>	2,8	8,3	1,8	3,4	3,9	6,9
6.1 Vörur, fob <i>Goods, fob</i>	11,8	9,0	-8,0	6,8	3,4	3,7
6.2 Þjónusta <i>Services</i>	-9,4	7,0	15,4	-0,8	4,4	11,3
7. Frádráttur: Innflutningur alls						
<i>Less: Imports of goods and services</i>	-20,2	-22,4	4,3	6,8	4,9	0,4
7.1 Vörur, fob <i>Goods, fob</i>	-18,9	-27,7	2,8	6,8	2,3	-0,3
7.2 Þjónusta <i>Services</i>	-23,2	-10,1	6,9	6,7	9,5	1,5
8. Verg Landsframleiðsla <i>Gross Domestic Product</i>	1,1	-5,1	-2,9	2,1	1,1	3,5
10. Vergar þjóðartekjur <i>Gross National Income</i>	-17,2	-6,5	1,9	4,8	2,7	11,2

¹ Raunbreytingar eru reiknaðar á verðlagi fyrra árs og árlegum keðjutengingum. *Volume changes are based on annual chain linking.*² Bráðabirgðatölur. *Preliminary figures.*

Tafla 9. Einkaneysla 1990–2013*Table 9. Household final consumption expenditure 1990–2013*

	1990	1995	2010	2011	2012 ¹	2013 ¹
Verðlag hvers árs, millj. kr. Million ISK at current prices						
Matur og drykkjarvörur <i>Food, beverages and tobacco</i>	50.843	55.116	150.044	159.844	174.457	186.151
Föt og skór <i>Clothing and footwear</i>	16.926	17.969	34.809	33.957	34.799	35.968
Húsnæði, ljós og hiti <i>Gross rent, fuel and power</i>	38.016	44.625	184.132	194.210	204.314	212.165
Húsgögn, húsbúnaður, heimilishald og heimilistæki <i>Furniture, furnishings and household equipment and operation</i>	15.920	17.841	46.516	56.448	61.885	68.019
Heilsugæsla <i>Medical care and health expenses</i>	4.421	6.889	26.095	26.450	27.735	29.281
Samgöngur og póstur og sími <i>Transport and communication</i>	29.032	33.539	126.754	139.517	161.980	168.008
Tómstundaiðja, skemmtanir, menntun og menningarmál <i>Recreation, entertainment, education and culture</i>	25.010	35.661	87.378	96.841	105.688	112.636
Hótel og veitingastaðir <i>Restaurants and hotels</i>	13.736	18.367	64.543	69.553	77.927	91.100
Ýmsar vörur og þjónusta <i>Miscellaneous goods and services</i>	13.027	17.323	71.793	70.396	73.453	74.105
Einkaneysla innanlands alls						
Households Final Consumption Exp. in the Domestic Market	206.931	247.329	792.065	847.216	922.240	977.433
Útgjöld Íslendinga erlendis <i>Direct purchases abroad by resident households</i>	17.129	18.940	74.758	87.934	99.118	105.405
Útgjöld útlendinga á Íslandi <i>Direct purchases in the domestic market by non-resident households</i>	-9.140	-12.246	-70.749	-89.223	-109.630	-133.532
Einkaneysla heimila alls						
Household Final Consumption Exp. of Resident Households	214.920	254.023	796.075	845.926	911.727	949.306
Starfsemi samtaka <i>Non-profit institutions serving households</i>	7.175	9.267	31.322	32.762	34.844	37.193
Einkaneysla alls Private Final Consumption Expenditure	222.095	263.290	827.397	878.688	946.571	986.500
Hlutfallsleg skipting, % Percentage breakdown						
Matur og drykkjarvörur <i>Food, beverages and tobacco</i>	23,7	21,7	18,8	18,9	19,1	19,6
Föt og skór <i>Clothing and footwear</i>	7,9	7,1	4,4	4,0	3,8	3,8
Húsnæði, ljós og hiti <i>Gross rent, fuel and power</i>	17,7	17,6	23,1	23,0	22,4	22,3
Húsgögn, húsbúnaður, heimilishald og heimilistæki <i>Furniture, furnishings and household equipment and operation</i>	7,4	7,0	5,8	6,7	6,8	7,2
Heilsugæsla <i>Medical care and health expenses</i>	2,1	2,7	3,3	3,1	3,0	3,1
Samgöngur og póstur og sími <i>Transport and communication</i>	13,5	13,2	15,9	16,5	17,8	17,7
Tómstundaiðja, skemmtanir, menntun og menningarmál <i>Recreation, entertainment, education and culture</i>	11,6	14,0	11,0	11,4	11,6	11,9
Hótel og veitingastaðir <i>Restaurants and hotels</i>	6,4	7,2	8,1	8,2	8,5	9,6
Ýmsar vörur og þjónusta <i>Miscellaneous goods and services</i>	6,1	6,8	9,0	8,3	8,1	7,8
Einkaneysla innanlands alls						
Households Final Consumption Exp. in the Domestic Market	96,3	97,4	99,5	100,2	101,2	103,0
Útgjöld Íslendinga erlendis <i>Direct purchases abroad by resident households</i>	8,0	7,5	9,4	10,4	10,9	11,1
Útgjöld útlendinga á Íslandi <i>Direct purchases in the domestic market by non-resident households</i>	-4,3	-4,8	-8,9	-10,5	-12,0	-14,1
Einkaneysla heimila alls						
Household Final Consumption Exp. of Resident Households	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Starfsemi samtaka <i>Non-profit institutions serving households</i>	3,3	3,6	3,9	3,9	3,8	3,9
Einkaneysla alls Private Final Consumption Expenditure	103,3	103,6	103,9	103,9	103,8	103,9

¹ Bráðabirgðatölur. Preliminary figures.

Tafla 10. Fjármunamyndun 2011–2013 Table 10. *Gross fixed capital formation 2011–2013*

	Verðlag hvers árs, millj. kr. <i>Million ISK at current prices</i>			Magnbreyting frá fyrra ári, % ¹ <i>Volume changes on previous year, percent¹</i>		
	2011	2012 ²	2013 ²	2011	2012 ²	2013 ²
Fjármunamyndun alls <i>Gross fixed capital formation, total</i>	263.693	283.456	282.749	11,6	4,3	-2,2
Atvinnuvegir alls <i>Business sector investment</i>	179.159	194.527	180.720	23,3	6,4	-8,6
Landbúnaður og skógrækt <i>Agriculture and forestry</i>	6.841	7.606	8.528	-4,6	4,7	10,5
Fiskveiðar <i>Fishing</i>	9.995	8.099	2.971	88,9	-22,2	-63,6
Matvælavinnsla <i>Manufacture of food products and beverages</i>	5.613	8.612	9.637	20,5	45,1	10,6
Framleiðsla málma <i>Manufacture of basic metals</i>	35.752	24.266	12.870	109,8	-36,1	-47,2
Annar iðnaður <i>Other manufacturing</i>	16.576	18.699	20.212	1,6	6,1	4,4
Rafvirkjanir, raf-, hita- og vatnsveitur <i>Production and distribution of electricity and water</i>	25.813	25.100	26.073	-11,4	-8,0	2,3
Byggingarstarfsemi <i>Construction</i>	2.155	2.627	3.356	-27,9	15,3	28,1
Verslun <i>Wholesale and retail trade</i>	13.685	9.354	10.765	148,2	-35,1	13,9
Hótel- og veitingahúsarekstur <i>Hotels and restaurants</i>	3.796	2.850	3.041	40,1	-28,9	5,7
Flugsamgöngur <i>Air transport</i>	2.111	1.255	798	-170,1	-46,8	-36,8
Flutningar, ferðaskrifstofur o.þ.h. <i>Travel agencies and tour operators n.e.c.</i>	4.539	5.654	6.142	24,4	18,2	6,9
Samgöngur <i>Transport</i>	1.233	2.557	3.206	-10,8	96,0	25,2
Fjarskiptaþjónusta <i>Telecommunications</i>	4.390	4.737	5.067	-7,1	1,9	6,4
Fjármálaþjón., váttryggingar og önnur fjármálastarfsemi <i>Financial intermediation and insurance</i>	2.635	6.732	7.740	-53,3	141,9	13,1
Fasteignaviðskipti <i>Real estate activities</i>	3.595	12.197	12.734	-57,4	223,0	1,2
Ýmis leigustarfsemi og tölvuþjónusta <i>Computer and related activities</i>	4.923	25.489	9.980	-28,5	526,9	-61,0
Rannsóknir og þróunarstarf <i>Research and development</i>	8.144	7.089	7.430	15,2	-18,4	0,6
Önnur viðskipti og sérhæfð þjónusta <i>Other business activities</i>	14.174	2.675	7.934	39,2	-82,2	190,6
Annað <i>Other n.e.c.</i>	13.189	18.928	22.238	38,6	35,5	16,3
Íbúðarhús alls <i>Residential construction</i>	39.966	44.880	50.826	5,4	6,9	10,8
Starfsemi hins opinbera <i>Public works and buildings</i>	44.567	44.049	51.202	-16,3	-6,3	12,5
Vegir og brýr <i>Roads and bridges</i>	7.120	6.285	9.071	-55,8	-15,4	39,6
Götur og holræsi <i>Streets and sewers</i>	4.966	7.440	7.705	-35,2	43,0	0,2
Byggingar hins opinbera <i>Public buildings</i>	12.310	14.957	16.277	-12,5	15,8	5,2
Önnur fjárfesting hins opinbera <i>Other public investment</i>	20.171	15.366	18.150	28,0	-28,8	14,6
Atvinnuvegir alls, tegundaskipting <i>Business sector investment, type of assets</i>	179.159	194.527	180.720	23,3	6,4	-8,6
Fólksbifreiðar <i>Motor vehicles for industrial use</i>	4.919	4.940	4.799	48,3	-1,9	-5,1
Skip og skipsbúnaður, flugvélar o.fl. <i>Ships, aircrafts and pertaining equipments</i>	10.095	30.088	7.969	224,9	248,9	-73,5
Verksmiðju-, iðnaðarvélar og tæki <i>Manufacturing machinery and equipments</i>	37.889	31.524	22.252	142,8	-21,8	-29,3
Skrifstofuáhöld og tæki <i>Office machinery and computers</i>	26.778	28.533	33.282	14,6	-10,9	14,7
Vélar og tæki til jarðvegsvinnu og mannvirkjagerðar <i>Machinery tools for quarrying and construction</i>	11.726	20.412	27.073	20,3	64,1	32,7
Mannvirki <i>Construction</i>	58.999	49.418	54.223	-4,6	-20,5	6,9
þar af byggingar <i>thereof buildings</i>	33.865	24.974	25.144	-2,9	-29,7	-2,7
Annað <i>Other n.e.c.</i>	28.754	29.613	31.123	-0,8	-3,5	0,8

¹ Magnbreytingar eru reiknaðar á verðlagi fyrra árs og árlegri keðjutengingu. *Volume changes are based on annual chain linking.*² Bráðabirgðatölur. *Preliminary figures.*

Tafla 11. Skipting landsframleiðslunnar á framleiðsluþætti 2008–2013

Table 11. Cost components of Gross Domestic Product 2008–2013

Verðlag hvers árs, millj. kr. Million ISK at current prices	2008	2009	2010	2011	2012 ¹	2013 ¹
1. Verg landsframleiðsla Gross Domestic Product	1.547.817	1.585.520	1.621.053	1.700.558	1.774.001	1.873.013
2. Vörutengdir skattar Taxes on products	191.463	173.696	183.527	195.695	212.131	219.479
3. Vörutengdir styrkir Subsidies on products	13.198	13.719	14.051	15.037	15.764	13.833
4. Vinnsluvirði á grunnverði (4.=1.-2.+3.)						
<i>Value added, basic prices (4.=1.-2.+3.)</i>	1.369.552	1.425.543	1.451.577	1.519.900	1.577.634	1.667.367
5. Aðrir skattar á framleiðslu Other taxes on production	40.942	37.052	37.160	36.588	41.607	46.680
6. Aðrir styrkir á framleiðslu Other subsidies on production	14.128	14.287	13.438	13.964	14.494	16.897
7. Vergar þáttatekjur (7.=4.-5.+6.-10.)						
<i>Gross factor income (7.=4.-5.+6.-10.)</i>	1.342.739	1.402.778	1.427.855	1.497.276	1.550.521	1.637.585
8. Laun og tengd gjöld Compensation of employees	829.930	754.794	786.726	850.295	913.257	979.012
9. Vergur rekstrarafgangur (9.=7.-8.)						
<i>Operating surplus, gross (9.=7.-8.)</i>	512.809	647.984	641.129	646.982	637.264	658.573
9.1 Bókfærðar afskriftir						
<i>Consumption of fixed capital (business acc.)</i>	258.571	262.584	256.440	256.213	266.650	...
9.2 Hreinn rekstrarafgangur <i>Operating surplus, net</i>	254.238	385.400	384.689	390.769	370.613	...

¹ Bráðabirgðatölur. Preliminary figures.**Tafla 12. Magnvísitölur atvinnuvega og landsframleiðslunnar í heild 2009–2013**

Table 12. Gross Domestic Product by industries, volume indices 2009–2013

Magnvísitölur, 2005=100 Volume indices, 2005=100	2009	2010	2011	2012 ¹	2013 ¹
A. Landbúnaður, skógrækt og fiskveiðar Agriculture, forestry and fishing	98,8	90,5	94,0	97,6	102,6
Þar af fiskveiðar There of fishing	96,1	86,4	89,1	92,4	95,9
B.–E. Framleiðsla, námugróftur, veitur og meðhöndlun úrgangs					
<i>Mining; manufacturing; electricity; water supply; waste management</i>	119,4	120,3	124,0	126,8	128,3
F. Byggingarstarfsemi Construction	60,3	53,2	51,8	51,8	57,4
G.–I. Verslun, samgöngur, rekstur veitinga- og gististaða					
<i>Wholesale & retail trade; transportation; accommod. and food service</i>	104,8	101,5	105,6	109,9	113,0
J. Upplýsingar og fjarskipti Information and communication	104,2	100,2	107,1	108,9	113,0
K. Fjármála- og váttryggingarstarfsemi Financial and insurance activities	219,7	211,0	209,3	211,7	217,4
L. Fasteignaviðskipti Real estate activities	119,9	136,9	135,5	129,1	132,0
M.–N. Ýmis sérhæfð þjónusta Other service activities	97,6	93,8	96,1	95,8	107,9
O.–Q. Opinber stjórnsýsla, fræðslustarfsemi, heilbrigðis- og félagsþjónusta					
<i>Public adm.; education; human health and social work activities</i>	97,9	95,0	95,2	94,1	94,8
R.–U. Önnur starfsemi Other activities	107,5	122,0	114,5	116,0	123,5
Allar atvinnugreinar Total industries	111,1	109,6	111,3	112,5	116,3
Breyting frá fyrra ári, %					
<i>Percentage change from previous year, %</i>	-7,0	-1,3	1,5	1,1	3,4
Til samanburðar: Breyting skv. útgjaldauppgjöri, %					
<i>Memorandum: Change according to expenditure approach, %</i>	-5,1	-2,9	2,1	1,1	3,5

¹ Bráðabirgðatölur. Preliminary figures.

Tafla 13. Hlutfallsleg skipting landsframleiðslu eftir atvinnuvegum 2009–2013 Table 13. *Gross Domestic Product by industries, percentage breakdown 2009–2013*

Hlutfallsleg skipting <i>Percentage breakdown</i>	2009	2010	2011	2012 ¹	2013 ¹
A. Landbúnaður, skógrækt og fiskveiðar <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	6,6	7,3	7,6	7,6	7,7
Þar af fiskveiðar <i>There of fishing</i>	5,4	6,1	6,4	6,4	6,3
B.–E. Framleiðsla, námugróftur, veitur og meðhöndlun úrgangs <i>Mining; manufacturing; electricity; water supply; waste management</i>	18,0	19,9	20,8	19,6	19,5
F. Byggingarstarfsemi <i>Construction</i>	4,9	4,3	4,3	4,7	4,9
G.–I. Verslun, samgöngur, rekstur veitinga- og gististaða <i>Wholesale & retail trade; transportation; accommod. and food service</i>	16,2	15,8	17,0	17,0	17,0
J. Upplýsingar og fjarskipti <i>Information and communication</i>	3,9	3,7	4,2	4,1	4,1
K. Fjármála- og váttryggingastarfsemi <i>Financial and insurance activities</i>	12,2	11,6	9,6	9,7	8,7
L. Fasteignaviðskipti <i>Real estate activities</i>	8,0	8,9	8,2	7,4	7,7
M.–N. Ýmis sérhæfð þjónusta <i>Other service activities</i>	6,9	6,8	7,0	7,0	7,6
O.–Q. Opinber stjórnarsýsla, fræðslustarfsemi, heilbrigðis- og félagsþjónusta <i>Public adm.; education; human health and social work activities</i>	19,6	19,1	18,9	19,5	18,7
R.–U. Önnur starfsemi <i>Other activities</i>	2,9	3,2	3,1	3,1	3,1
Allar atvinnugreinar <i>Total industries</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Bráðabirgðatölur. *Preliminary figures.*

Hagtiðindi **Þjóðhagsreikningar**
Statistical Series **National accounts**

99. árg. • 29. tbl. 2014:10

ISSN 0019-1078

ISSN 1670-4657 (prentútgáfa *print edition*) • ISSN 1670-4665 (rafræn útgáfa *PDF*)

Verð kr. *Price ISK* 900 • € 7

Umsjón *Supervision* Guðrún Ragnheiður Jónsdóttir • gudrun.jonsdottir@hagstofa.is

Sími *Telephone* +(354) 528 1000

© Hagstofa Íslands *Statistics Iceland* • Borgartúni 21a 150 Reykjavík Iceland

Bréfasími *Fax* +(354) 528 1099

Öllum eru heimil afnot af ritinu. Vinsamlegast getið heimildar. *Please quote the source.*

www.hagstofa.is/hagtidindi www.statice.is/series